

Õiguskantsler

Andres Laisk
Saue Vallavalitsus
andres.laisk@sauevald.ee

Teie nr

Meie 03.06.2020 nr 7-5/200534/2003256

Tõnis Ilp
OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskus
tonis.ilp@laagrik.edu.ee

Toomas Artma
Laagri Kool
toomas@laagrik.edu.ee

Laagri Kooli õpilaste vastuvõtmise tingimused

Lugupeetud Andres Laisk, Tõnis Ilp ja Toomas Artma

Saue vallas elav lapsevanem palus õiguskantsleril hinnata Laagri Kooli õpilaste vastuvõtutingimusi. Lapsevanemat ajendas õiguskantsleri poole pöörduma Laagri Kooli otsus jätta tema lapse kooli vastuvõtmise taotlus läbi vaatamata, sest laps on 01.10.2020 alles kuueaastane. Pere vanem laps õpib Laagri Koolis.

Teen Saue vallale ettepaneku määrata edaspidi Laagri Kool Saue valla õpilaste elukohajärgseks kooliks. OÜ-le Laagri Haridus- ja Spordikeskus ning Laagri Koolile teen ettepaneku muuta õpilaste vastuvõtmise tingimusi nii, et kooli oleks võimalik vastu võtta ka koolikohustuslikust east nooremaid lapsi. Arvestades juhtumi asjaolusid, palun Laagri Koolil tagada [ ] 2020/2021. õppeaastal koolikoht Laagri Kooli peamajas, kuna lapsevanem esitas koolikoha taotluse enne 1. maid 2020. Lapsevanem on asjaoludest ka valda korduvalt teavitanud.

Ootan teilt tagasisidet hiljemalt 25. juuniks.

Põhjendan ettepanekuid järgnevana.

Õigus alustada kooliteed enne koolikohustuslikku ikka jõudmist

Koolikohustuslik on laps, kes on saanud enne käimasoleva õppeaasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks (põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ([PGS](#)) § 9 lg 2). Koolikohustusliku ea kehtestamine on õiguspoliitiline kokkulepe, millega määratletakse lapse koolimineku kohustus ja üldine kohaliku omavalitsuse koolikoha tagamise kohustus.

Riigikogu on võrdsustanud koolikohustuslikust east nooremad lapsed koolikohustuslikku ikka jõudnud lastega, kui vanem on koolikohataotluse esitanud enne 1. maid ja kui seda on lapse koolivalmiduse (sh sotsiaalse küpsuse) põhjal soovitanud Rajaleidja või lapse lasteaed ([PGS](#) § 7 lg 4). Lapse kooliküpsuse üle otsustades hinnatakse, kas tema tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed ja enesekohased oskused on õpingute alustamiseks vajalikul määral välja kujunenud.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Nii koolikohustuslikku ikka jõudnud kui ka sellest east noorema kooliküpsiks tunnistatud lapse puhul peab kohalik omavalitsus tagama lapsele koha elukohajärgses koolis. Küsimus ei ole üksnes lapsevanema soovis, vaid kooliküps lapse õiguste tagamises. Seaduses sätestatud erand on põhjendatav sellega, et lapsed arenevad erineva kiirusega. Lapse arengu seisukohast on oluline, et teda ümbritsev keskkond toetaks tema arengut. Seepärast tuleb tagada individuaalne ja sujuv üleminek lasteaiast kooli lapse arengule vastavalt.

Oma kohustuse täitmiseks peab kohalik omavalitsus kehtestama elukohajärgse munitsipaalkooli määramise tingimused ja korra ([PGS § 10 lg 1](#)). Elukohajärgse kooli määramisel peab valla- või linnavalitsus arvestama oluliste asjaoludena esmajärjekorras õpilase elukoha lähedust koolile, sama pere teiste laste õppimist samas koolis ja võimaluse korral vanemate soove. Kohaliku omavalitsuse põhikool on kohustatud vastu võtma kõik selleks soovi avaldavad koolikohustuslikud isikud, kellele see kool on elukohajärgne kool ([PGS § 27 lg 1](#)). Kooli pidaja (või tema volitusel direktor) kehtestab kooli vastuvõtu tingimused ja korra haridus- ja teadusministri määrusega volitatud ulatuses.

Saue valla elukohajärgse kooli määramise praktika

2020/2021. õppeaastal alustavad kooliteed 338 Saue valla last (27.01.2020 seisuga Saue Vallavalitsusest edastatud andmete kohaselt). Vatsla, Hüüru, Kiia, Püha, Alliku, Laagri ja Koidu lapsi on neist 170.

Saue valla Vatsla, Hüüru, Kiia, Püha, Alliku, Laagri ja Koidu küla laste elukohajärgseks kooliks on määratud Tallinna Pääsküla Kool (Saue Vallavalitsuse 22. jaanuar 2020 [korraldus nr 70 „Elukohajärgse kooli määramine 2020./2021. õppeaastaks“](#)). Koostöös Tallinna linnaga on Tallinna Pääsküla Kool ja Tallinna 53. Keskkool 2020/2021. õppeaastal kuni 24 Saue vallas elava õpilase elukohajärgsed koolid ([korraldus nr 70](#)). Ülejäänud 146 last saavad elukoha lähedal koolikoha siis, kui erakoolina tegutsev Laagri Kool nad vastu võtab. Laagri Kooli on vastu võetud 144 last ja Saue Vallavalitsusest edastatud andmete kohaselt on koolis 21. mai seisuga kõik vabad õppekohad täidetud.

Olukord, kus kohalik omavalitsus vormiliselt küll määrab kõigile lastele elukohajärgse kooli, ent faktiliselt pole lastele määratud koolis nii palju kohti, kui on lapsi, on vastuolus seaduse mõttega ([PGS § 10 lõikega 1](#)) ja lapse õigusega käia talle elukohajärgseks kooliks määratud koolis.

Laagri Kool kui Saue valla laste kool

Laagri Kooli pidaja on valla ainuomandisse kuuluv OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskus ([kooli põhikirja p 1.2](#)). [Valla 2020. aasta eelarve seletuskirja](#) kohaselt tagatakse põhihariduse omandamine valla teiste koolide kõrval ka OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskus struktuurüksusena tegutseva Laagri Kooli kaudu. Kooli kulud katab Saue vald ([PGS § 82 lg 3](#)). Koos riigieelarvelise toetusega on 2020. aastal Laagri Koolile ette nähtud 3 356 100 eurot ([Saue valla 2020. aasta eelarve](#)).

Laagri Kooli direktori selgituse kohaselt pakub Laagri Kool Tallinna Pääsküla Kooli kõrval lisavõimalust piirkonna lastele põhihariduse omandamiseks. Tegelikult on Laagri Kool õpilaste arvult valla suurim põhikool (10.11.2019 oli koolis 949 õpilast; valla munitsipaalkoolides käib kokku 1652 põhikooli õpilast). Samuti alustab järgmisel õppeaastal Laagri Koolis kooliteed enamik piirkonna 1. klassi lastest. Teiste kohalike omavalitsuste koolides, sh Tallinna Pääsküla Koolis, omandab põhiharidust 317 Saue valla last.

Seega ei ole Laagri Kool pelgalt lisavõimalus piirkonna lastele põhihariduse omandamiseks, vaid põhiline hariduse omandamise koht piirkonnas (elukohajärgne kool). Ühtlasi tuleb tõdeda, et Laagri

Kool on Saue valla koolivõrgu oluline osa ning selle koolita võib vallal tekkida raskusi seadusega pandud ülesande täitmisel.

Seda, et Laagri Kool tegutseb Saue valla laste elukohajärgse koolina, kinnitab ka [Laagri Kooli õpilaste vastuvõtmise kord](#). Sellest korrast selgub, et kool võtab vastu Saue valla lapsi (korra p 1.2). Kooli peamajja õppima soovijate hulgas on eelistatud Laagri alevikus elavad lapsed (korra p 3.1.2) ning Möldre majas saavad eelistatult koha Koidu, Alliku, Vatsla, Hüüru, Kiia ja Püha külas elavad lapsed (korra p 4.1.2).

Kokkuvõttes leian, et Laagri Kooli kaudu täidab Saue vald faktiliselt seadusest tulenevat ülesannet tagada valla lastele võimalus omandada põhiharidus ([PGS § 10 lg 1](#)). Arvestades seda, et Laagri Kool kuulub valla osaühingu kaudu Saue vallale endale, ning asjaolu, et paljudele lastele on Laagri Kool tegelikult elukohajärgne kool, ei ole ühtki põhjust, miks tuleks jätta kool Saue valla laste elukohajärgseks kooliks määramata. Seda ei takista ka valitud omandivorm: elukohajärgse kooli ülesandeid saab valla osaühingule kuuluv Laagri Kool täita Saue Vallavolikogu otsusel ([halduskoostöö seaduse § 14 lg 2](#)).

Laste erinev kohtlemine

Saue vallavanem vastas õiguskantsleri nõunikule, et Laagri Kool võtab õpilasi vastu kooli pidaja kehtestatud korra kohaselt. Sellega jätab vald vastuolus seaduse mõttega kogu vastutuse OÜ-le Laagri Haridus- ja Spordikeskus ning Laagri Koolile. Ometi tuleb ka Laagri Koolil valla osaühingu koolina lähtuda põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ([erakooliseaduse \(EraKS\) § 1 lg 2²](#)). Erakooliseadus kohaldub Laagri Koolile üksnes kooli asutamise, koolitusloa andmise ja kehtetuks tunnistamise ning tegevuse lõpetamise suhtes.

Hariduse kättesaadavuse tagamiseks peavad riik ja kohalik omavalitsus pidama vajalikul arvul õppeasutusi ([põhiseaduse § 37 lg 2](#)). ErakS § 1 lg 2² eesmärk on vältida olukordi, kus erakooli loomisega eirab kohalik omavalitsus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses talle pandud nõudeid ([põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seotud teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 340 SE algataja seletuskiri](#)). Erakooli asutamine kohaliku omavalitsuse poolt ei asenda põhiseadusest tulenevat nõuet haridusõiguse tagamisel ja hoolimata õiguslikust vormist (munitsipaalkool või erakool) on kooli tegevus omistatav kohalikule omavalitsusele.

Laagri Kooli õpilaste vastuvõtmise korra kohaselt võetakse esimesse klassi lapsed, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks ([Laagri Kooli õpilaste vastuvõtmise, ühest koolist teise ülemineku ja koolist lahkumise korra](#) punktid 3.1.1 ja 4.1.1). Kooli vastuvõtutingimused välistavad koolikohustuslikust east noorema lapse vastuvõtmise. Seda ka juhul, kui pere teine laps õpib Laagri Koolis.

Laagri Kooli vastuvõtmise tingimuste järgi on seitsmeaastased lapsed, kelle vend või õde käib Laagri Koolis, teiste koolikoha taotlejatega võrreldes eeliseisundis. Samuti saavad koolikohta taotleda seitsmeaastased lapsed, kelle vend või õde ei õpi Laagri Koolis. Koolikohustuslikust east noorema lapse vanemal puudub aga võimalus esitada taotlus koolikoha saamiseks, isegi kui pere teine laps käib juba koolis. Seega kohtleb Laagri Kool seaduse silmis kooliküpsuse poolest võrdseid lapsi sõltuvalt nende vanusest erinevalt.

Laste erinevaks kohtlemiseks peab olema nii seaduslik alus kui ka mõistlik ja asjakohane põhjus ([Riigikohtu 30. september 2008 otsuse p 32](#)).

Laagri Kool on sisuliselt käsitatav Saue valla munitsipaalkoolina ning Vatsla, Hüüru, Kiia, Püha, Alliku, Laagri ja Koidu laste elukohajärgse koolina. Seepärast ei saa Saue vald põhikooli- ja gümnaasiumiseadust eirata ja jätta põhiõiguste tagamiseks talle seaduses ette nähtud võrdse

kohtlemise kohustuse täitmata, peitudes selleks eraõigusliku vormi taha. Selline käitumine on vastuolus kõige põhilisemate avaliku võimu toimimise põhimõtetega. Saue vald, OÜ Laagri Haridus- ja Spordikeskus ning Laagri Kool peavad tagama laste võrdse kohtlemise ja lähtuma otsuste tegemisel laste huvidest.

[PGS § 10 lg 1](#) lubab elukohajärgse kooli määramisel teha lastel vahet sõltuvalt sellest, kes koolile kõige lähemal elab ning kelle õed-vennad õpivad juba konkreetses koolis. Laagri Kooli direktor vastas õiguskantsleri nõunikule, et kooli õpilaste vastuvõtmise tingimustega soovitakse tagada, et Laagri Koolis saaks koha võimalikult palju koolikohustuslikke lapsi.

2020/2021. õppeaastal soovivad minna koolikohustuslikust east varem kooli seitse Saue valla last (Saue Vallavalitsusest 27.01.2020 edastatud andmete kohaselt). Laagri Kooli piirkonnas on soovi avaldanud üks koolikohustuslikust east noorema lapse vanem.

Seaduse silmis ([PGS § 7 lg 4](#)) on koolikohustuslikul lapsel ja kooliküpsel koolikohustuslikust east nooremal lapsel võrdne õigus käia elukohajärgses koolis. See õigus kehtib ka lapsele kooli valikul. Kuna seadus on juba eri vanuses lapsed lugenud võrdseteks, ei saa kooli valikul pidada kooliküpsuse poolest võrdseid lapsi vanuse alusel eristamist enam lubatavaks. Seega, kui koolikohtade arv on piiratud, saab lapsele kooli valikul arvestada lapse kooli elukohaläheduse ja sama pere teiste laste õppimisega koolis, nii nagu seadus seda ette näeb ([PGS § 10 lg 1](#)). Nii on tagatud kõigi seaduse silmis kooliküpsede laste võrdne kohtlemine samadel objektiivsetel alustel.

Hinnang avaldusaluses asjas

Pakkudes koolikohustuslikust east nooremale lapsele, kellele on vanuseliselt varasemat koolitee algust soovitanud nii Rajaleidja, lasteaed kui ka Laagri Kooli eelkooli õpetaja, koolikohta Tallinna Pääsküla Koolis, täidab vald seadusest tulenevat kohustust. Nii on lapsele tagatud õigus omandada põhiharidus. Teisalt ei ole lapsele määratud kooli nii, nagu seadus seda ette näeb: arvestades lapse elukohalähedust koolile ja õdede-vendade õppimist samas koolis. Sellega on last teistega võrreldes erinevalt koheldud. Ei Saue vald ega Laagri Kool toonud välja ühtegi lubatavat argumenti, mis õigustaks lapse erinevat kohtlemist taotluse esitamisel. Seega pole alust last teistest erinevalt kohelda.

Kuna lapse elukoht asub Laagri Kooli piirkonnas ja pere teine laps käib juba Laagri Koolis, teen ettepaneku tagada avaldaja lapsele koolikoht Laagri Koolis. See on võimalik, sest kooli direktori ettepanekul ja hoolekogu nõusolekul võib kooli pidaja suurendada õpilaste arvu üheks õppeaastaks konkreetses klassis juhul, kui kõik tervisekaitse- ja ohutusnõuded on täidetud ([PGS § 26 lg 3](#)).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Saue Vallavolikogu, Riigikogu kultuurikomisjon, Haridus- ja Teadusministeerium (lapse isikuandmeid avaldamata)

Atko-Madis Tammar 693 8437
Atko-Madis.Tammar@oiguskantsler.ee

Aigi Kivioja 693 8428
Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee